

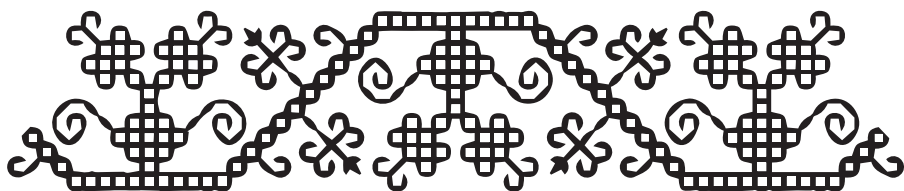
LBRIS

We know
books

MARIN VOICAN-GHIOROIU

**ROLUL TĂU
ȚI-L PĂSTREAZĂ
DUMNEZEU**

**ACTOR
PE SCENA VIETII**

EDITURA
CREATOR
BRAȘOV, 2024

CUPRINS

PREFAȚĂ <i>de Claudia Motea</i>	7
SĂ NE ADUCEM AMINTE	11
CUM AM CUNOSCUȚ-O PE MARIA TĂNASE	15
SĂ NU-I UITĂM NICIODATĂ PE MARIA ȘI NEICUȚA COSTACHE	46
NE VEDEM LA PARIS	53
O DRAGOSTE CU NĂBĂDĂI	93
NUNTĂ-N GRĂDINARI	127
AMINTIRI DESPRE MARIA TĂNASE	149
PUTEREA DE-A IERTA	197
CV MARIN VOICAN	209
CĂRȚI DE ACELAȘI AUTOR	213

PREFAȚĂ

Iubiți cititori,

Iată-ne în fața unei cărți de suflet scrisă cu atâta măiestrie umană de Marin Voican-Ghioroiu, cel ce semnează mereu cu demnitate ca poet, prozator, compozitor și muzicolog și ocupă un loc plin de respect în peisajul cultural românesc, impunându-se de-a lungul timpului în lumea muzicală prin activitatea sa prolifică și prin marea sa legătură cu tradițiile românești.

Cu o reverență cordială, mărturisesc că el, Marin Voican-Ghioroiu reprezintă unul dintre cei mai loiali păstrători și promotori ai tradițiilor culturale românești, iar implicarea sa în viața artistică și educativă din țara noastră este remarcabilă.

Contribuțiile sale în muzică, variază de la piese pentru orchestră și ansambluri folclorice, până la lucrări dedicate unor interpreți cunoscuți. A colaborat și continuă neostenit să colaboreze cu personalități de seamă din muzica populară și folclorică, aducând de multe ori, în prim plan, figuri emblematice ca Maria Tănase, Constantin Brâncuși, Rodica Anghelescu, Gheorghe Zamfir.

Această carte care își află obârșia în sufletul său plin de iubire este un imn închinat vieții și artei și, așa

cum se confesează și autorul, este „un omagiu adus omului care-i trecător pe acest pământ... precum o floare miresmată ale cărei petale sunt purtate de vântul soartei”.

Primii pași sunt făcuți ca o invitație de a pătrunde pe hotarul nemuritor al legendarei Maria Tănase, numită de la bun început de autor: „Zâna mea cea bună – marea Doamnă a cântecului românesc”. Cu talent livresc deosebit și sinceritate, Marin Voican-Ghioroiu ne conduce într-o lume care are o poveste de viață inspirațională și plină de tâlc și care reflectă atât întâlnirea personală a sa cu Maria Tănase, dar și legătura profundă a acestei mari artiste cu arta.

Inspirată de titlul cărții, metafora scenei vieții este inconfundabilă și poate explora rolul unic pe care fiecare dintre noi îl joacă pe scena vieții sale, subliniind ideea că talentul, arta și sufletul rămân ca o moștenire divină, păstrată și recunoscută de Dumnezeu. Maria Tănase, această „pasăre măiastră a cântecului neamului nostru”, cu toată strălucirea și profunzimea ei este un astfel de exemplu.

Totodată întâlnirea dintre autor și artistă poate fi percepută ca un miracol, o inspirație de viață ce face o legătură indelebilă între destinul artistic al lui Marin Voican-Ghioroiu și prezența magnetică a Mariei.

Povestea „dragostei cu năbădăi” dintre Maria Tănase și Neica Costache Brâncuși, vine să accentueze și mai mult apropierea și înțelegerea sufletului artistic din partea lui Marin Voican-Ghioroiu. Artă în sufletul autorului continuă tocmai prin această subliniere divină că poveștile despre figuri legendare

ca Maria Tănase și Brâncuși sunt nemuritoare și au menirea nobilă de a ne îmbogăți spiritual și sufletește.

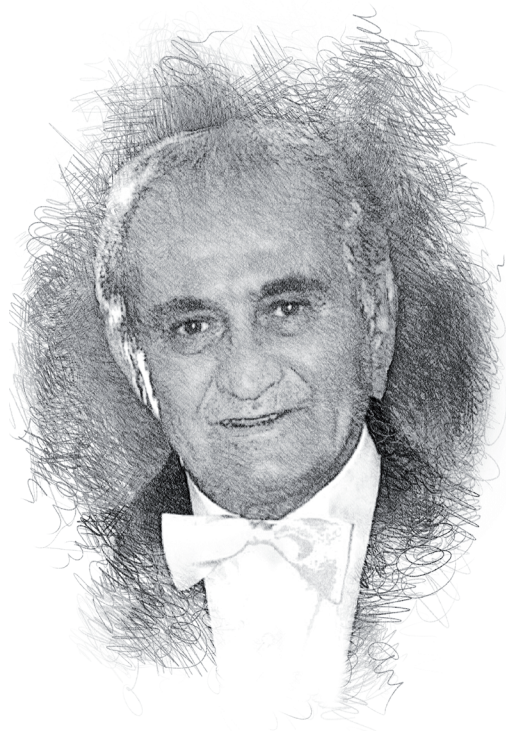
De fapt, pe parcursul întregii cărți, facem cunoștință cu diferiți eroi, eroii inconfundabili ai creației sale Voicane, pe care ca în „Nuntă-n Grădinari”, autorul „îi îmbracă în straiiele vremii și presară în vorbirea lor numai voia bună, gluma și patima celui îndrăgostit, care-și cântă (vesel sau nostalgic) amintirile dragi și dorința de a trăi în armonie cu rudele, vecinii și prietenii”. Există o legătură permanentă între trecut și prezent realizată din nou cu multă migală de autor și care pe mine, mă duce cu gândul la cel mai frumos dar al vieții autorului – triumful metaforei scenei vieții sale personale și artistice – acesta fiind marea iubire dintre el și soția sa, soprana Rodica Anghelescu.

Cu siguranță, citind această carte, veți înțelege și mai bine mesajul artistic profund al întregii opere a lui Marin Voican-Ghioroiu și veți prețui și mai mult iubirea sa pentru oameni, artă și cultură, pentru că „puterea de-a ierta și a iubi semenul tău te face să fii mai aproape de bunul Dumnezeu!”

Claudia Motea

actriță/ scriitoare

SĂ NE ADUCEM AMINTE

Ce repede mai trece timpul! Parcă a fost ieri când am văzut-o pentru prima dată pe „Zâna mea cea bună” – marea Doamnă a cântecului românesc, Maria Tănase, cea care mi-a îndrumat primii pași spre muzică și literatură. Întâlnirea dintre cei doi titani ai artei, Constantin Brâncuși, demiurgul sculpturii

moderne, și Maria Tănase, privighetoarea cântecului românesc, s-a petrecut la Paris și a fost o dragoste cu năbădăi, oltenească... ce „*Te bagă-n boală câinească, / Te scoate la primăvară... / Galben ca turta de ceară!...*”

Maria, tânără cântăreață la 25 de ani, vrea să cunoască din tainele sculpturii dragului gorjean: ce reprezintă „Masa tăcerii”, „Poarta sărutului”, „Coloana infinitului”, „Somnul”, „Cumințenia pământului” – întrebări la care Neicuța Costache i-a cerut, în schimbul fiecărui răspuns, să-i cânte câte o melodie din plaiul mirific al Gorjului de care-i era atâta dor...

Se îndrăgostește de ea și-i oferă inima lui cu atâta căldură sufletească, spunându-i când s-au despărțit: „Măriucă, am să te mai văd cândva?!...”

În piesa „Nunta-n Grădinari” găsiți o pagină din „Cartea vieții mele”, din care veți afla obiceiurile și tradițiile noastre când toți părinții se distrează la căsătoria copiilor, iar gluma bună, muzica de petrecere sunt la ele acasă, fiindcă prin gura lăutarilor de altădată, din „cârciumioara fermecată”, nuntașii luau cunoștință de micile drame petrecute între „trubadurii îndrăgostiți” de crâșmărița înfocată, iar satira nu lipsea din strofele cântecelor prin care biciuiau, cu zâmbetul pe buze, unele năravuri „din fire” pentru a le găsi leuire.

Fiind copil, m-au impresionat aceste povestiri pe care le-am ascultat de la tatăl meu, Ilie Voican, care a cunoscut lumea Bucureștilor de la începutul secolului XX, fiind slujbaș credincios de peste 65 de ani în „Crama lui Bachus” (ucenic, piccolo, ospătar, șef de sală, responsabil de restaurant), iar pe eroii din această

revistă umoristică i-am îmbrăcat în straiile vremii și am presărat în vorbirea lor voia bună, gluma și patima celui îndrăgostit, care-și cântă (vesel sau nostalgic) amintirile dragi și dorința de-a trăi în armonie cu rudele, vecinii și prietenii...

Nu am adus în scenă răfuiala, scandalul ce se isca din nimic între meseni, considerând că nunta, prin esența ei, are darul de-a bucura oamenii și a-i face fericiți pe cei care-și unesc destinele. Nunta, moment crucial în viața viitoareii familii, o pot numi „Ziua sublimă” în care oamenii obișnuiți devin „rege și regină” prin primirea diadelmelor împărătești din mâna preotului care oficiază căsătoria, la români fiind o adevărată sărbătoare. Dacă aveți curiozitatea să treceți prin zona Văcăreștilor, mai jos de Dealul Piscului (unde se păstrează casa muzeu a scriitorului Tudor Arghezi), prin puterea imaginației veți reuși să vedeți acea cârciumioară minunată despre care vă spun, unde crâșmarul Rogojină (zis Drojdioară), nemișcat de la tejghea, o privea cu spaimă pe Matilda crâșmărița care-i făcea zile fripte, când cocheta cu mușteriii, dar își spunea în sinea lui:

*Ah, cum îi toarnă în pahar...
Lacrimi sunt din ochii mei;
Of! pune mâna ăst tâlhar
Pe un sân de-al dumneaei!*

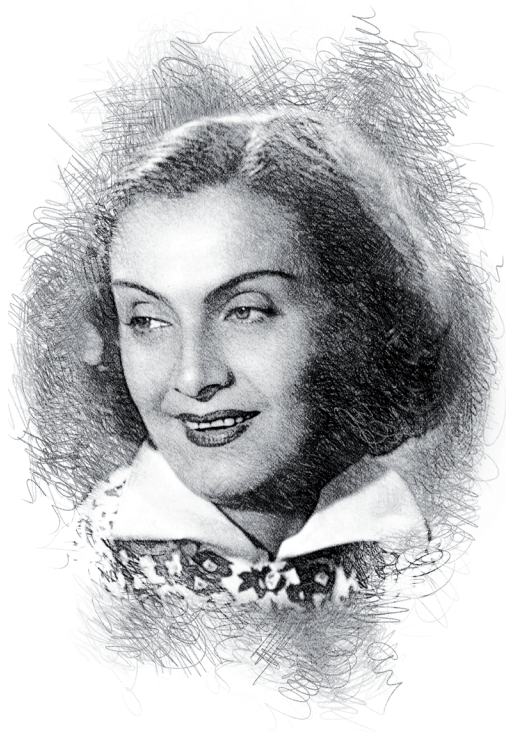
*Grea e viața de crâșmar,
Of! zile și nopți de amar...
Viața-mi este un calvar,
Mă trudesă să iau un ban.”*

Dus pe gânduri... își face curaj: „*Didinica mea-i frumoasă... Tot cu mine merge acasă*”, apoi se liniștea fiindcă un câștig bun îl mulțumea și zâmbea satisfăcut. În această carte am adunat cu migală cele mai semnificative momente prin care am trecut sau am fost martor la ce spuneau cei cu care m-am intersectat, povestiri reale dintr-o viață de om.

Ridicând cortina timpului, am deschis sertarul inimii în care am găsit „*zile cu trei sori în frunte*” din perioada copilăriei și, tot mergând prin labirintul vieții, am refăcut drumul străbătut în șaiszeci și cinci de ani alături de camarazi, prieteni, colegi, familie, profesori și mulți slujitori ai artei, muzicii și scrisului. M-am bucurat din tot sufletul alături de ei și am fost fericit că am putut să mai stau de vorbă cu cei dragi, dar în același timp m-am și întristat... fiindcă mulți dintre ei „*au pus fața la pământ și capul la răsărit*”, iar ce veți citi în cartea mea este un salut pe care-l trimit cu multă iubire tuturor, este un omagiu adus omului care-i trecător pe acest pământ... precum o floare miresmată ale cărei petale sunt purtate de vântul soartei.

Vreau să vă bucurați alături de mine și să-i cunoașteți pe iubiții mei eroi, Maria Tănase și neicuța Costache Brâncuși.

CUM AM CUNOSCUȚ-O PE MARIA TĂNASE

Eram în ultima săptămână a lunii august, anul 1956, înainte de-a începe școala (cred că într-o miercuri), când mă sculasem dis-de-diminează ca să merg la ștrand cu verișorii mei: Romică, Nelu și Gigi

(actualmente trăiesc în Italia). Am mâncat în grabă două felii de pâine unse cu margarină și marmeladă, apoi mi-am băut ceaiul de măceșe în care tanti Marioara (sora lui tata) pusese câteva picături din sticluța cu esență de rom, când aud telefonul sunând. În receptor aud vocea lui tata: „*Marine, grăbește-te să ajungi cât mai repede la mine. Nu întârzii de ora zece, ai înțeles?*” Nu am mai avut timp să-l întreb de ce o așa de mare urgență, că am auzit un țcănit scurt: telefonul se închisese, iar eu am rămas cu gura căscată, ducându-mi-se toată speranța că am să mai merg să mă scald în „Lighean” – „Ștrandul Tineretului” din fața Teatrului de Operetă care se afla peste Dâmbovița, în dreptul podului Mihai Vodă. Imediat am zbughit-o pe poartă și m-am îndreptat spre Piața Unirii, ca să ajung la restaurantul CALU BALAN, unde tata lucra ca ospătar. Să fi fost cam ora nouă fără un sfert, dar cum eu aveam în suflet o presimțire (nu prea bună), am început să alerg pe malul Dâmboviței de-mi sfârâiau tălpile și-n douăzeci de minute am fost la tata. Cum m-a văzut așa transpirat, s-a îngrijorat că probabil arătam foarte speriat și mi-a zis:

— De ce ai alergat, nu aveai ceas la mână?! Până la zece mai era destul timp...

A sunat-o pe tanti Marioara să nu-și facă griji pentru mine, care plecasem fără să-i spun, fiindcă pe atunci nu eram obișnuit să dau socoteală de ce fac. Într-un târziu, după ce am mâncat câțiva mititei care musteau și aveau un gust extraordinar de bun, iar un piccolo mi-a adus și un țap cu bere, vezi Doamne... ca să mă răcoresc (doar alergasem să ajung cât mai repede

la tata, neștiind ce se întâmplase), din care am lins mai întâi spuma și cu înghițituri mici l-am dat gata, când o fată, îmbrăcată cam sumar, se apropie de mine și-mi zice s-o urmez. M-a condus în salonul mare, unde tata era șef de sală și supraveghea modul cum sunt serviți clienții la mese. Mă apucase o așa rușine... că, până să ajung la dânsul, m-au trecut câteva ape bune, mai ales că domnișoara își pusese mâna pe umărul meu și m-a condus într-un separeu în care am văzut pentru prima dată o „casă” de marcat (o mașinărie inteligentă care, prin rotirea unei manivele, după ce ospătarii băteau prețurile, scotea un bilețel pe care era imprimată valoarea consumației).

— Marine, tată, bănuiești de ce te-am chemat?

— Nu, dar la douăsprezece trebuia să merg la strand...

— O să mergi în zilele următoare, acum trebuie să-l însoțești pe cumătrul Țâmboi (meșter la secția strungărie, uzina „Mateiaș Rakoși” care, mai târziu, s-a numit „Timpuri Noi”) și pe nea Ionel Oracescu...

— Unde?!

— Au să-ți spună ei. Cred că-l vei ajuta pe Ionel, despre care am aflat mai târziu că era poreclit „Nenea Cinzeacă”.

— Bine, taticule, mă duc.

— Ai grijă, să fii respectuos. Ne-am înțeles?

— Da.

— Ilona!

— Da, șefu’, îi răspunde fetișcana care mă adusese în salonul cel mare, dar nu se mișcase din pragul ușii cât vorbise tata.

— Du-mi cavalerul în Piața de Flori, în spatele restaurantului Hanu' lu' Manuc, și-l aștepti pe unchi-tău Ion Țâmboi până vine.

— Am înțeles, jupâne! și s-a apropiat de mine, întinzându-mi mâna ca la unui copil, zicându-mi: Hai, Mărine, după mine!

Zgâția m-a prins de mână și-a început să mă tragă după ea. Nu era mai înaltă decât mine, iar ca vârstă... să fi avut cam șaisprezece ani, sau cel mult șaptesprezece, dar se vedea că nu era deloc timidă ca să fie așa de prietenoasă cu un băiat pe care abia îl cunoscuse, dar mi-am zis în sinea mea: „*Dacă e de la București, rușinea a lăsat-o la barieră.*”

— De ce te grăbești, domnișoară?!

— Hai că-mi placi! Ha-ha-ha! Tu n-ai mai fost în compania unei fete? În loc să mă iei tu de braț, te trag după mine ca pe un cărucior fără o roată!

— Nu știu în care parte mergi.

— Gata, am ajuns. Asta e Piața de Flori. Îți place? Să nu-mi spui că la tine, la țară, ai văzut așa ceva!

— De unde știi? Ai văzut tu grădina de flori a măicuței mele, Anica, mama tatei de la Știrbești?

— N-am văzut-o, dar te văd că ai rămas cu gura căscată...

— Cred că nu ai observat prea bine... și ochii mi s-au fixat pe dantelăria pridvorului care înconjura o căsuță cu ferestre albastre, iar de jur-împrejur se vedeau atâtea flori că, într-adevăr... Ilona avea dreptate, erau extraordinare; multe nu numai că nu știam cum se numesc, dar nu văzusem așa ceva în viața mea. Ce m-a făcut să fiu mirat și entuziasmat, erau niște crizanteme

cu o inflorescență cât o pălărie de floarea soarelui, albe ca zăpada, aduse în niște coșuri imense de doi olteni care abia mergeau sub greutatea lor, că mă-ntrebam dacă n-o să li se rupă cobilițele.

Ilona, fără să-mi dau seama, își pusese mâna după gâtul meu și mă privea (mi-am zis eu atunci) ca pe un novice, dar mai târziu am înțeles că ținuse seama de vorba lui taică-meu care-i promisese că o s-o facă noră, fiindcă (mi-a mărturisit mai târziu) simțise de la prima vedere o atracție deosebită pentru mine, când s-a întors foarte speriată, zicându-mi.

— A venit neica Țâmboi, și imediat și-a retras mâna (iar fața i s-a-ntunecat). Trebuie să ne despărțim.

— Ilona, ăsta-i cavalerul tău? o ia la rost meșterul Țâmboi, care avea o burtă respectabilă, de cârciumar.

— Băiatul șefului, unchiule!

— Mă puță, nu ești așa mic cum tot zice Ilie, ba văd că ai crescut destul de înalt. Câți ani? și îmi întinde o mână imensă, asemănătoare tăietorilor de lemne de pe la noi.

— Cinsprezece ani, domnule.

— Bravo! Măine-poimăine am să joc la nunta ta.

— Dacă o să te chemăm, sare Ilona cu vorba. Nu i-a răspuns, a pătruns-o cu o privire de-am intrat în pământ de rușine, dar fătucăi nici că i-a păsat, i-a întors spatele și a zbughit-o fără a spune un cuvânt. În timp ce priveam după Ilona care alerga ca la o-ntrecere sportivă, iar cozile aurii, în vârful cărora avea câte un trandafir, se mișcau ca două frânghii, atingându-i coapsele, numai că-și face apariția nea Ionel, zis Cinzeacă, legănându-se ca un rățoi din târgul moșilor,

ducând în mână o traistă ponosită, destul de grea după cum arăta.

— Oracescule, iar întârzii?

— S-avem pardon, Zdrâmboi! Și-a scos tacticos un ceas de buzunar, al cărui lăntișor strălucea ca soarele, l-a privit cu luare aminte, după care a dat din mână, semn că-i dezgustat să asculte asemenea observații, și i-a spus pe un ton răgușit: am venit cu cinci minute înainte de ora zece și nu vorbesc dacă mă întrebi, nu sunt aici. Ți-e clar?

Când m-a observat a făcut ochii mari, a tras aer pe nările căscate ale nasului, care era ascuțit ca al unui vulpoi parșiv, s-a aplecat spre mine, scăpând traista din mână, și nu mică i-a fost mirarea să vadă în fața ochilor un așa flăcău, nu „mititel” cum mă descria tata în dragostea cu care vorbea prietenilor despre mine; iar eu îmi cer iertare că am uitat să spun: nenea Ion Țâmboi era nașul verișorilor mei (care au să se supere că nu merg la scădat cu ei), de unde și gradul de rudenie (cumătru) cu familia Voican. În final, mi se adresează părintește, bătându-mă pe umeri.

— După cum te văd, ai stofă..., o să scot din tine un meseriaș a-ntâia.

— Oracescule, eu trec prin piață, intru puțin prin hala de carne (Hala Ghica, prima unitate din țară dotată cu motoare și frigidere englezești, care au funcționat până a fost dărâmată odată cu sistematizarea orașului), iar tu mergi la Franz Tănase. Vezi ce au pompele alea. Dacă sunt uzate, măsoți bușile, presetupele, axele și le pui cotele cu toleranțele de ajustaj cu alunecare; mi-aduci schițele și în câteva zile îți dau piesele de

schimb, ca să le montezi. Ai grijă de nepotul Mărin să nu care cumva să se accidenteze. (Termenii tehnici pe care-i spusese ca la carte; îmi erau necunoscuți și abia mult mai târziu m-am familiarizat cu aceste denumiri de care v-am amintit).

— Ce?... Mă crezi cretin să-l pun să ridice sau să umble la vreun motor? Nu-i am pe haidamacii francezului, care au să le ridice pe bancul de lucru? Îl iau să aibă grijă de traistă și să-mi dea la mână sculele.

— Vezi că băiatul nu cred să le cunoască pe toate cum se numesc, așa că explică-i.

— Păi, ăsta-i primul ucenic pe care-l învăț!

— Ca să-ți meargă bine, hai să te cinstesc la Ilie și să mâncăm o ciorbă de burtă, și au luat-o spre Calu Bălan, iar eu am simțit pentru prima dată o bucurie instantanee, că-mi ardeau urechile, abia așteptam s-o văd din nou pe Ilona. Au băut, au mâncat, au mai cerut încă un rând de halbe, în care și-au pus câte-un păhărel de rom, iar mie, care eram sătul, nu-mi ardea de mâncare, țineam morțiș s-o zăresc pe Ilona care, spre regretul meu, n-a mai apărut.

Am aflat peste vreo trei luni că o trimisese la bucătărie să curețe zarzavat, iar câtă ceapă i-a trecut prin mâini... atâtea lacrimi a vărsat și zicea că se gândea la mine dacă eu am observat-o că mă place. Și uite-așa am plecat cu buza umflată, fără niciun chef de-al urma pe neica Cinzețuță (cum îl alintam după ce mă împrietenisem cu dânsul).

Ne-am urcat în tramvaiul unu până la Podul LEMAITRE, care trecea Dâmbovița în dreptul uzinelor Mateiaș Rakoși, apoi am ținut-o pe calea

Văcărești și la a cincea sau a șasea stradă am făcut la dreapta, o cotitură cam de șaptezeci de grade tot la dreapta și ne aflam pe strada Livada cu Duzi nr. 13, unde am așteptat să ni se deschidă poarta și să-l ducă în fundul curții pe Leu, un câine ciobănesc foarte mare, care avea pe cap câteva smocuri de păr negru, de unde-și trăgea porecla de Pricu.

— Nene Oracescule, cum ne fu vorba că la zece ești aici? Vrei să rămân în pană cu pompele și să nu mai am cu ce uda grădina?

— Francezule, bine te-am găsit!

— Bine ai venit, dar la douăsprezece! Zău că am crezut că nu mai vii.

— Doar nu cădeam în vreun butoi cu țuică, ha-ha-ha! Îl ai pus cumva la poartă și nu-l văd, ai?! Tănăsache, una e vorba spusă seara, alta e pe ziuă.

Până m-am dus să-l aduc pe istețul ăsta, și mă împinge în față, de la Iliuță, crede-mă că mi-a luat timp, ca să-l observ că-mi face șmecherește cu ochiul.

— Cum te cheamă, băiețele? mă întrebă nenea Franz.

— Marin.

— Tu știi al cui e flăcăul, Tănăsescule?

— Dacă-mi spui, desigur că voi ști.

— E băiatul lui Ilie Voican de la Calu Bălan.

— Ia uite ce flăcău mare are Iliuță!... Să trăiești, oltenășule! Maică-ta Neta ce face, te-a lăsat să vii singur la București?

— Nu sunt singur, sunt cu tata. (Mama rămăsese la Ghioroiu, spera că nu ne vor lua tot pământul

comuniștii, dar în 1962 ne-au lăsat săraci și abia atunci s-a îndurat și dansa să vină lângă noi).

— Îmi placî că nu plîngi după fusta maică-tii.

— Imediat mă apuc de treabă, să-mi dai o prelată să-nșir sculele, iar pompele pe care le voi inspecta, Francezule, să mi le urci pe o masă, cam la înălțimea unui taburet, că doar n-o să stau cocoșat ca la tămâiat.

— Ionică, până să vii tu, am organizat atelierul de reparații. Am pus două loitre de car pe niște scaune, iar pompele deja sunt aduse, numai tu lipseai...

— Ca să vezi!... Și-a scos șapca și-a-nceput să-și facă vînt cu ea. Cald al dracului, nu se mai termină zăpușeala asta!... Începuse să transpire, berea își făcea efectul, iar nenea Ionel, care era destul de slab, asuda abundent și se ștergea cu un fel de față de masă, sau o bucată de cearșaf pe care o scosese din traista cu scule.

Într-un târziu, îl întrebă pe nenea Franz Tănase:

— Ia zi-mi, Nelu Busuioc mai trăiește?

— Bate-te peste gură! Cum să nu trăiască? Azi-noapte a cântat până pe la două dimineața, că Măria când a venit de la Capșa, a avut o chermeză boierească, i-a găsit dănțuid și chiuind. Și cum Măria se dă-n vînt după muzica gorjenească... ce crezi, le-a zis câteva cântece de le-a mers la inimă, ca apoi... doar știi că o respectă și le e rușine deconița: au plecat la culcare, nu voiau s-o supere cu zdrăngănitul lor.

— Când am să termin pompele, îl aduci la mine să-mi zică de dor și inimă albastră în zumzet de motoare și pompe aspiro-respingătoare...

— Și două țigăncușe dansatoare, ale tale admiratoare, nu?